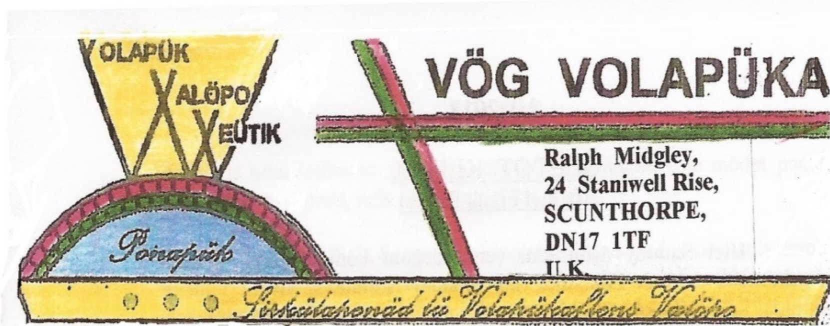

YELOD TELDEGFOLID GUSTUL 2014 (Pads 57 jü 64)

O Volapükaflens valöpo!

Ekö gased obsik dönu! Ad kis pubon-li "Vög Volapüka" almuliko? Ad dünön Volapüki äsi Volapükaflenis da vol.

Äsä ya büo pemäniotöl, gased ninädon yegedis alsotik: fasilikis jü fikulikis dö yegäds mödik. Ad sagön verati, dabinos bos pro alan su pads at.

Pro utans, kels lärnons püki, binos ai pötikos. Ab i pro utans, kels labons noli legudik püka, cödob, das no binos gudik ad reidön valikosi sunädo. Ad reidön bosi aldeliko frutidon gudikumo, ka ad reidön vali onu. Somo kanoy juitön Volapüki e dibükön noli ota pianiko.

Samo, yegeds fasiliko reidoviks binons ai gudiks, bi kanoy fasiliko suemön onis, ab no binos ai so tefü yegeds votik, kels flagedons sufädi mödikum. Nom veütik, ven reidoy yegedi fikulik, binon, das no dareidoy oni pö loged balid. Diletolsös dilis no gudiko pesevölis; dabinon mul lölik ad atos. Somo kanoy fredön, das sekü atos noli püka obsik binon gudikum ka büo.

Ad atos pubon "Vög Volapüka" almuliko; binon kontag frutik, pösodik, kel bo no dabinonöv voto.

Valikosi gudikün oles ed olikanes

sedom

Ralph

LÄLID IN STUNALÄN

(fa Lewis Carroll)

KAPIT DEGBALID (DIL FOLID)

KIM ETIFOM-LI TOEDIS?

Dü tim lölik at, Köradaim neföro istopof ad logetön lü Hätel, e, ebo anu, ven Liron iloveikon love cödöp, äsagof balane calanas: "Blinolöd obe lisedi kanitanas pö konsärt brefabüik!" Nu Hätel miserik ädremom so vemo, das juks bofik oma idoniofalons sui glun.

"Temunolöd!" ädönuom zuniko Körareg, "voto odeidacödetob oli, närvodik, u no."

"Binob man pöfik, o Mayed Orik," äspikom Hätel dremölo, – "e no nog iprimob tiedafidädi oba – no bü za vig – e bi bod peböröl äbinon ai mänsidikum – äsi tiedanidül – "

"*Tiedanidül*-li?" äsagom Reg.

"*Eprimos* ko tied," ägespikom Hätel.

"Klüliko tiedanidül primon ko 'T!' äsagom Reg seväriko. "Cedol-li, das binob stupan? Nu fövolöd!"

"Binob pöfikan," äfövom Hätel, "e dins mödikün änidülons poso – ab Mäzulaliev isagom – "

"Ob no!" äropom Mäzulaliev vifiko.

"Ab lesi!" äsagom Hätel.

"Noob osi!" äsagom Mäzulaliev.

"Noom osi," äsagom Körareg: "No notükolöd etosi."

"Benö" äsagom Liron – Hätel id äzilogom dredäliko ad lilön, va önoom osi, u no; ab Liron änoom nosi, bi ya islipikom.

"Poso," äfövom Hätel, "ekötob bodi peböröl mödikum – "

"Ab kisi äsagon-li Liron?" äsäkon balan yulanefa.

"Atosi no memob," äsagom Hätel.

"*Mutol* memön," äflagom Körareg, "voto odeidacödetob oli.

Hätel miserik äleadom falön tiedabovüli e bodi peböröl, ed ädokienom sui kien bal. "Binob pöfikan, o Mayed Orik," äprimom.

VIII:59:2014

"Binol *spikan vemo* pöfik," äsagom Körareg.

Anu bal kaveadas älobülavokädon, e sunädo pästöpädon fa calans cödöpa. (Bi vöd at binon boso fikulik, okleilükob ole vio atos pädunon. Ilaboy kanevadasakäd gretik, kela dil maifik päyümon fa tanods: ini sakäd at äjoikoy kapi kaveada balido, e fino äseadoy su on).

"Binob kotenik, das elogob atosi," ätikof Lälid.

(Fövot osökon ün mul okömöl)

POSBLIBANS (DIL FOLID)

(fa hiel Frank Roger)

"No tefon pledi. E fe binob foginan, ye dido lödob is, e mutob fölön nomis. Binob Linglänan. Lödob is sis sädünikam oba demü saunöf. Binon lif gudikum ka büsidalif vemo jäfedik tö London e New York, kö ävobob büo, ed is lif nejeron. Eliegikob dü lif oba, ab kals sanavik oba binons levemiks; klu gudos ad binön is demü kod plu bal. Neläbiko viskin süperik so vemo jeron. Vipob, das kanoböv gönön obe bosili mödikum ona.

"Ekö del lätik oba is! Odelo ovegob lomio e neföro ogekömob isio. Kanol sagön obe alseimosi nen dred demü seks seimik."

Man älemufükom kapi. "Pidö! No kanob dunön osi."

Dü tim anik äreigon seil neplidik.

Äloegob mani lülogedön väri vagik oka, e sunädo älabob tikamagoti.

"Bligidobsös tedodi! Viskin gudik pliton obis bofik, no-li?

Älogedom lü ob, ed äsäkom oke dö mob obik söböl. Klülabiko äküpälikom.

"Sagolös obe, keli vilob sevön, ed ob osagob neke bosi in tef at. Leno riskädikol. Ad danön oli, oremob ole fladi viskina gudikün di 'single malt'. Välolös viskini pebuüköl ola. Baicedol-li?"

VIII:60:2014

Du ävätälom mobi obik, äflagob bötädani ad fulükön väris obsik dönu.

“Benö!” äsagom fino, “baicedob, ab lekonfidob klänädi olik tefü atos. Valikos, keli osagob ole, löliko oblebonöd klänik.”

“Baicedob!”

Ätovom väri, ed äslürfom bosi viskina.

“Benö! Kin binon-li klän jeikik ela Jhelissa Bay? Kisi dredoms päskarans et valik?”

“Jenöfo dredoms nosi,” ägesagom. “Balugiko föloms rajani ko vilagans pebligidöli.”

“Vilagans-li?”

“Lödanef ela Jhelissa Bay.”

“Dö kis, diabö! spikol-li?”

“Niludob-li verätiko, das no sevol-la patis dö jenotem topa at?”

“Sevob te utosi, keli alikans sevons.”

“Benö! Ven äklülädos, das vatanivod ölailöpikon, e das el Jhelissa Bay önepubon dis vefs, vilagans äspelons, das cifods topädik ösavoms oni. Dü tim anik ävätäloy mögis distöfik, samo: bumi daiga. Ab fino vobi somik äcedoy tu jeriki ad savön päskarana-vilagi neveütik äs el Jhelissa Bay, ed äsludoy plao sämenükami vilaga. Vilagans ädasevons fino, das vilag öpäridikon. Suno mel öslugon oni, seko ömutons lüvön. Anikans äbaicedons ad lüvön, ab votikans –

“Votikans-li? Taans-li?”

“Si. Esludons ad blibön us.”

“Lio lunüpo eplöpons-li ad blibön us?”

Man älülogedom lü ob, bisariko, ed äsagom: “Lödons us nog.”

(Finot konota opubon in gased mula okömöl)

VOLAPÜK – BINON-LI PÜK FIKULIK?

(fa hiel Brian R. Bishop)

Vöds cifala nulik obsik in pened omik in *Vög Volapüka* yunula (tö pads 44-45) tiädü *Pened cifala nulik: spets anik dö cifalam oba*, patiko set usik: “Volapük no binon pük, keli kanoy suemön e gebön sunädo e nen töb” ästigädons obi ad vätälön säki at ma tiäd löpik oba. Blöfäds isik tefons ed eli Schleyer ed eli de Jong.

Propagids

Ven Sperantapük äbinon pük yunik ko slopans nemödik taädü Volapük nämik, kel älabon mufi gretik ko slopans zilik da läns fagastäänik, Sperantapükans tuiko älobons püki okik e seväriko äkrütoms pükis votik, patiko Volapüki. Dö stad nämik Volapüka tü fin tumyela degzülid kanoy reidön veratis in jenotem famik cifala Johann Schmidt [1]. Luvöds ela Ludovik L Zamenhof, kelis lensumons slopans omik, kanoy reidön in yeged omik tiädü: *Esperanto kaj Volapük 1889-1890* [Sperantapük e Volapük 1889-1890] [2].

Is no zesüdos, das studoy yegedi lölik ela Zamenhof. Saidos, das memoy kikodo e kizeilio etüpo äpenom tataki so lunik e liedik. “Slopans Volapüka,” äsagom, “äbinons bleiniks (igo-li pükavans e nämädans; igo nolavans e visedälikans?), bi no äseivons *esencon* [binäli] Sperantapüka (do limans balid püka nulik ibinons i volapükans lezilik e leskilik, seko kin äbinon-li ‘binäl’ at?

Pluiko, Zamenhof nennemiko pos yels deg älautom propagidoti votik vemo biedäliki tiädü *Esenco kaj estonteco de la ideo de lingvo internacia* [Binäl e futür tikamagota dö pük bevünetik] [3] (do äkoefom in *Fundamenta Krestomatio*, das ipenom lautoti at ven Sperantapük äbinon nog fibik). In tef at kanobs pleidön, das Zamenhof – e votikans – äpenom so mödikosi tefü Volapük.

Us ägidetom, ven äsaitom vödemi latinik ad plänön miseki Volapüka: *Concordia parvae res crescunt; discordia maximae dilabuntur*[4] (Baiced mö dins smalik nämükon; nebaiced mö dins gretik distukon). Muf gretik ela Schleyer äseafalon kodü vef "menodas"; atosi skiliko ävitom Zamenhof me käfods äsi daväl dilik e paletik.

"Dil gretik volapükanas jünu nog lecedon Sperantapüki nefleni, ta kel mutoy komipön nämiküno. Söls at tio valiks jünu labons tikamagoti nonasotik dö Sperantapük e disein onik."[5] If votükoy is nemi 'Sperantapük' pla 'Volapük' e güo, nutimo binos dinäd ot. Igo segiv lätikün ela *Plena ilustrita vortaro* [Fula-vödabuk magodik, 2002], p.1246 ninädon *Volapükaĵo = Nekompreneblaĵo* [Volapüket = nensuemov]. Is sötoböv sagön, das no kredob, das Volapük nutimo u lunüpo büüpo u fütüro kanon u igo söton steifülön ad komipön ta Sperantapük. Sperantapük pro gud u bad nutimo reigon in topäd mekavapükas, cedü ob gitädo: steif alik ad moükön Sperantapüki obinon vanik e ta demäd bevüpükas somik.

Poso igo Zamenhof, ven Sperantapük ivikodon e Volapük ifalon, gidetiko äsagom[6] (primü spikäd sunädo pos danaglids lü reg Belgäna) "Igo frutidob zäli obsik ad mebön olis dö nem mana bal, kel levemiko meriton ad ninikön in dinäd obsik. Pädan Johann Martin Schleyer, kela nemi alan olas fümiko sevon, lautan Volapüka, bü brefüp äzelom motedazäli jöldegid okik, e binosöv nepardabik, if no gebobsöv kolkömi valemik nuik obsik ad notodön ome ladöfi et, keli obs valik senobs tefü om. Binom fat voik mufa bevüpükik lölöfik. Bü om nog idrimäloy dö pük bevünetik, ed isteifüloy ad vobädön oni; ab ets äbinons te skäts teorik, fantums faalik nen kop in drimälatopäd. Äbinom balidan, kel änunom: 'Tefü pük bevünetik no vipob ad drimälön, ab ad mekön'; du valikans züo äslipons, äbinom balidan, kel plago äjafom mufi bevünetik et."

Lölavolöf

Ye Zamenhof no ävilom u no äkanom suemön desini u prinsipis ela Schleyer, ven ätatakom *tutmondecon* [lölavolöfi] Volapüka. In jenotem bevüpükas plu telmilas dabinon volf staba. No elogob samedi mekavapüka bü *Lingua ignota* ela Hildegardis Bingensis[7]. Timü tumyels 'kleilükama' patuvons püks 'filosopik' pevoköl äs *Real character* bijopa Wilkins, e poso ün tumyel degzülid *Solresol* fa François Sudre. Zäniko in volf patuvons Volapük e Sperantapük ko binets mekavik, patiko rezipatefik (a.s. pönops säkik e värbatims). Samo frutidons diliko sümis in püks netik, igo sümis in püks difik, (a. s. pönops latinik *qu-, t-, l-, al(i)-*; Linglänapükik *wh-, th-*; Rusänapükik *k-, t-*; Deutänapükik *w-, d-*).

Täno logobs bevüpükis ai plu pesumöl de mig neta-pükas (a.s. Interlingua/-e) jü bevüpüks de pük bal (a.s. *Basic English* Linglänapükik, *Frendo* Spanyänapükik, e plu teldeg, kelis kanob lisedön, latiniks, u dönubuman püka Lindäna-Yuropik (*Lips Kith* ela Joseph Scarisbrick) u Vöna-Grikäna-püki in nolav *[Glosa]*). Latikum ba binon *Globish*, volf natik fa foginans de Linglänapük Britäna, Tatas Pebalöl, Lindäna, e länas Linglänapüköl, e konsälalefas bevünetik äs Nogan-ükam netas pebalöl e Balatam Yuropik. Bü degyels ömik äspodob ko Lamerikänan, kela nemi nu eglömob, e kela mekavapük, taädü volfalien timik mekavapükava vü *'a priori'* ed *'a posteriori'*, keli eplänob löpo, älabon vödastoki e gramati lölöfiko fädikis.

Schleyer veütiküno ädiseinom ad tuvön püki pro vol lölik, pro mens pükakladas valik, pro num gretikum utanas, kels nog nutimo no labons püki Yuropik. Zamenhof sarkadiko äpenom in *Esperanto kaj Volapük* (p. 264, ma tradut obik[8]), "Igo pük hotentotas binonöv gebovik pro vol lölik, if vol lölik dasumonöv oni": ba Zamenhof äsevom-la, das Schleyer igo ipübom lärnapenädi smalik (sümü el *ŝlosilo* Sperantapükik) pro hotentotapükans?

Zuo, Sperantapükans gudiko sevons, das Yuropans pölo nüdugons sinifis e gebis patik se püks netik ini vöds ed igo ini gramat. Lölavolöf pro Zamenhof e votikans mödik sinifon, das vöds – ed igo gramat – sötons sümädön Linglänapüki u Fransänapüki, u pükis lul fa *Interlingua* ela *International Auxiliary Language Association* pevälölis, u pükis votik nemödik, a.s. slavik u germik – ab lölavolöf pro ons no sinifon voli lölik.

Bi fümiko äbesteifom lölavolöfi, Datuval äkanom välön u (de)fomön vödastoki e se netapüks e se tikav, igo se lut. Äkanom nüdugön sümis e difis me süms foma (a.s. in Volapük *man, men; grad, gred, gret; zän, ze, ze-, zi, zü, plid, plit, plüd*). Nu igo pliton obi telat klatädik *fad* e *fät*, do nendoto fädik.

(Finoti yegeda at kanoy reidön su pads mula okömöl gaseda)

---

1 Schmidt, Johann: *Jenotem valemapüka 'Volapük'* – http://wikisource.org/wiki/Jenotem_valemapüka_,Volapük'

2 *L. L. Zamenhof: Originala verkaro,* Ferdinand Hirt & Sohn, Leipzig, 1923, pads 258-275.

3 *Fundamenta Krestomatio de la lingvo Esperanto* [Vobotakonlet stababumädik Sperantapüka], segiv 17-id, The Esperanto Publishing Company, 1954, Diläd Vi pads 253-297, e *Originala verkaro* (l. noet 2) pads 276 jü 312) – *http://www.gutenberg.org/cache/epub/8224/pg8224.html*

4 C. Sallustius Crispus *Bellum jugurthinum* X, 6; L. Annaeus Seneca Yunikum *Peneds ele Lucilius* 94, 46.

5 Tradutod obik: *Originala verkaro* § III p. 261, "*Granda parto de la volapükistoj ĝis nun ankoraŭ vidas en la lingvo Esperanto malamikon, kontraŭ kiu oni devas batali per ĉiuj fortoj. Preskaŭ ĉiuj ĉi sinjoroj ĝis nun havas ankoraŭ nenian ideon pri la lingvo Esperanto kaj pri ĝiaj celoj …*"

6 *Originala verkaro* (l. noeti 2-id) p. 403, Spikäd lü kongred velid tö Antwerpen.

7 *https://en.wikipedia.org/wiki/Lingua_Ignota*

8 "Eĉ la lingvo de la Hotentatoj alportos al la mondo grandan utilon, se la tuta mondo ĝin akceptos!"